

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovariša v Idriji.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljatve je pošiljati franko.

Učiteljski Tovariš izhaja vsak petek popoldne. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.

Vse leto velja . . . 10.— K
pol leta 5.— „
četrt leta 2.50 „
posamezne številke po 20 h.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto. Priloge poleg poštne 15 K.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste, če se tiska enkrat . . . 14 h
„ „ „ dvakrat . . . 12 „
„ „ „ trikrat . . . 10 „
za nadaljna uvrščenja od petit-vrste po 8 h.
Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovariša v Ljubljani.

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštne.

Vabilo

k

VII. rednemu občnemu zboru Učiteljske tiskarne

registrirane zadruge z omejenim jamstvom, ki bo

dne 15. junija 1913 ob 10. uri dop. v Ljubljani, Franciška ulica št. 6.

Dnevni red:

I. Poročilo upravnega sveta o zadnjem poslovanju.

II. Poročilo upravnega sveta o računskem zaključku za leto 1912.

III. Poročilo nadzorstva o računskem zaključku in poslovanju upravnega sveta.

IV. Predlog upravnega sveta o čistem dobičku.

V. Volitev nadzorstva.

VI. Slučajnosti.

Za upravni svet:

Karel Wider, Fran Črnagoj,
predsednik, član upravnega sveta.

Iz Zaveze avstr. jugoslovanskih učiteljskih društev.

Po sklepu upravnega odbora Zaveze avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev na seji dne 27. decembra 1912 se bo vršila

XXV. glavna skupščina

dne 13. in 14. avgusta 1913 v Ljubljani.

V praznovanje 25letnice obstanka Zaveze avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev.

Predlogi in nasveti za delegacije in sekcije se morajo prijaviti do 1. julija podpisanimu vodstvu; obenem naj se naznani ime onega, ki bo predlog utemeljeval. Predloge in nasvete razglasimo takoj, ko se nam vpošljejo.

Tovariše predsednike Zavezinih društev v ljudo prosimo, da uvrste v vzporednega prihodnjih zborovanj volitev delegatov v smislu § 7, lit. e) Zavezinih pravil. Delegati naj se prijavijo vsaj do 25. julija t. l. Izvolite delegate, ki se bodo petindvajsetletnice tudi res udeležili, da bo vsako društvo polnoštevilno zastopano. Kdor ve že vnaprej, da ne pride v Ljubljano, naj se ne pusti voliti. Volitev delegatov sma-

trajmo za važno zadevo v naši organizaciji.

Društvene izkaze dobe tovariši predsedniki kmalu v roke. Izvolite jih izpolniti in prav zanesljivo vrniti do 25. julija, da bo mogel Zavezin tajnik izdelati svoje poročilo.

Tovariše blagajnike Zavezinih društev pa prosimo, da pošljejo blagajniku letni donesek do konca maja t. l.

Po soglasnem sklepu lanske delegacije v Celju se je določil znesek za upravno leto 1912/1913 od vsakega pravega člana 1 K.

Pozivljamo in prosimo že sedaj napredno učiteljstvo, naj se udeleži naše slavnosti v najmnogobrojnejšem številu. Nadejamo se, da ne bo slovenskega kraja, ki bi ne poslal v onih dneh člana slovenskega učiteljstva v stolicu slovensko, nadejamo se, da se bo zbralo takrat v naši Ljubljani slovensko učiteljstvo v mogočem številu, lepo združeno v krepki slogi, v gorkem prijateljstvu, v srčni ljubezni.

Naša Zaveza si je stekla v 25 letih življenja toliko zaslug za slovensko učiteljstvo, da moramo nje petindvajsetletnico kar najslovesneje praznovati.

V tistih dneh bo zborovala v Ljubljani tudi Zveza slovenskega učiteljstva v Avstriji. Od severa in juga bodo prihili naši tovariši v našo belo Ljubljano! Prihiti tudi ti, slovensko učiteljstvo, da jim podamo roko v bratski pozdrav!

Vodstvo Zaveze:

Vilibald Rus. L. Jelenc. Fr. Luznar.

Zveza slovenskih učiteljev in učiteljic na Štajerskem

je imela na binkoštni ponedeljek v celjski okoliški šoli delegacijsko zborovanje, pri katerem so bila zastopana vsa uč. društva (razven enega). Predsednik Rajšp pozdravi delegate in goste učitelje ter poudarja, da se učiteljstvo še vedno nahaja v bojnem stanju za svoje pravice. Zadnji čas so začeli napadati našo organizacijo nemški učitelji, ki so se jim zopet pridružili slovenski tovariši. Kritika je povsod potrebna, a ne sme biti samo negativna, ne sme samo povedati, kar ni prav, ampak dati tudi nasvete, katere korake storiti, da bo prav in v prilog našim težnjam. Kritika mora biti izražena na pravem mestu in v pravi obliki; ta naj se ne vlači v javnost, ampak ostane v domačih društvih in delegacijskih zborovanjih. Da se pride v okom takim napadom

in namigavanjem, je sklenil odbor opozoriti uredništvo »Učit. Tovariša«, da takih dopisov več ne sprejema, sicer bi učiteljstvo bilo primorano izvajati konsekvence.

Tajnik Tomažič poroča, da je imela Zveza od zadnjega občnega zbora 4 odborove seje, 1 sestanek delegatov Zaveze in sejo odseka za sestavo odgovora Lehrerbundu. Zveza šteje 16 okr. učit. društev, a števila članov ne more podati, ker niso vsa društva naznanila svojih članov. Splošno pa je opaziti, da je število članov nadovalo, to pa zaradi tega, ker so društva črtala člane, ki ne plačujejo članarine. Res sramotno, da se v stanu, ki se naj prištevajo med inteligente, še nahaja toliko stanovskih nezavednežev. Večinoma so to ljudje, ki sami nič ne store, pač pa imajo vedno dovolj zabavljic na našo organizacijo.

Zveza je na stališču, da se ne nalaga vse delo na vodstvo, ampak se razdeli na okr. učiteljska društva, ki so temelj organizaciji, in na posamezne člane. Saj vendar nihče ne bo zahteval, da naj odbor 9 članov isto dela, kakor 600 članov. Dela naj vsak po svojih zmoglostih, a Zveza naj je centrala, ki vodi in ureja delovanje organiziranega učiteljstva; le takrat lahko pričakujemo uspehov. Ponovno je Zveza pozivala v Tovarišu in po okrožnicah učiteljstvo k vztrajnemu, mirnemu in previdnemu podrobnemu delovanju. Vodstvo Zveze se je obrnilo do državnih učit. zvez, naj te store korake pri naprednih poslan- cih, da ne pride razprava kongruje na dnevni red, dokler niso urejene učiteljske plače, obrnila se je do Lehrerbunda, da stori pri deželni vladi korake, za sklicanje dež. zbora, kjer se naj postavi takoj na dnevni red regul. učit. plač; istočasno se je Zveza obrnila do državnih učit. zvez, naj store pri osrednji vladi korake, da se pospeši rešitev finančnega načrta in s tem sanacija deželnih financ. Zveza se je že koncem leta 1911 obrnila do dr. Korošca, ki je poročal, da bo naznanil, kdaj lahko sprejme deputacijo; do danes g. poslanec ni imel časa nas sprejeti. S kom imamo opraviti, so lahko izkusili nem. tovariši, ki so hoteli stopiti preko nas v stik z dr. Korošcem, a na svoja pisma niti odgovora niso dobili. Da pa bi vodstvo bežalo vsak hip h kakemu poslancu, pri nas ne kaže, ker imamo samo enega, ki pa je itak o naših zadevah dobro poučen ter zastopa naše koristi bolj energično in dosledno, kakor to stori kateri nemški poslanec, ki ima ugodnejše stališče. Vsa čast g. dr. Kukovcu! (Živahno odobravanje.)

cej življenske sile. Volja k življenju zato izključuje za avstrijsko državo tako politiko, ki bi se zanašala na dobro voljo Slovanov. Slovanje lahko plačamo, ako se jih poslužujemo, toda vedno jim moramo pri tem držati pest na oči, da ne vgriznejo roke, ki so jo prej poljubljali. V politiki niso na mestu sentimentalnosti in zato nas tudi ne smejo ganiti zvoki ljubezni, ki jih sedaj izjavlja kralj Nikola svoji liri, da bi zopet spravil v ljubezensko lopo dunajsko diplomacijo. Ali po dogodkih v letih 1912 in 1913 gotovi krogi še vedno verujejo, da je mogoče plesti cvetične vence s Slovani na jugu in v naši lastni državi?!

Torej s »škorpijoni« je treba še nadalje tepsti Jugoslovane, ako se hoče imeti mogočno in silno Avstrijo! Nam pa se zdi, da je ta recept jako nesrečen, ker smo prepričani, da ni recepta, ne metode, ne sile na svetu, ki bi mogla uporabiti in uničiti jugoslovanske narode, pač pa bodo takšne metode provzročile državi ogromno škodo in žrtev, ne da bi donesle državnemu organizmu kakega haska.

Poziv nemških tovarišev, naj gremo med ljudstvo na podrobno delo, je odveč, ker slov. učiteljstvo je ostalo na podrobnem delu med ljudstvom, ko so se mu nem. tovariši z izstopom iz društev odtujili. Ti tovariši so skrajno nedosledni v svojem postopanju; zaradi česar so nas pred kratkim napadali, to nam sedaj priporočajo. Napadi, da se slov. učiteljstvo odteguje delu za izboljšanje gmotnega stanja, so ničevi, ker je slov. učiteljstvo delalo in hoče delati še intenzivneje za svojo in naroda korist, seveda je način delovanja pri nas drugačen, ker so razmere drugačne. Zanimivo je bilo poročilo tajnikovo o borbi za enakopravnost slovenskega učiteljstva v Lehrerbundu. Zveza je poslala odposlanca k ustanovnemu shodu pevskega odseka v Zavezi, ta je z ozirom na izkušnje pri prirejanju koncertov na Štajerskem odsvetoval osnovati velik pevski zbor, pač pa je bil zato, da se snuje manjši pevski zbori v posameznih kronovinah, Ne gmotnih, ne moralnih uspehov ni pričakovati od velikih zborov.

Zadeva s knjižnico marib. učiteljskihnikov je toliko urejena, da je prešla ta knjižnica v last Zveze. Zatem se poroča tajnik o manj važnih, v odboru rešenih zadevah ter zaključil svoje poročilo z željo, da se vendar enkrat vzdrmi vse slov. učiteljstvo iz moreče brezbrčnosti k skupnemu odločnemu delovanju za stanovske koristi.

Blagajnik Gnus poroča, da je Zveza imela 1813 K 15 vin. dohodkov in 1567 K 43 vin. stroškov, tedaj 245 K 72 vin. prebitka. Na njegov predlog naloži Zveza vsako leto od prebitka po 100 K v Učit. zadruge. Letni prispevek ostane 1 K od člana. Pregledovalci računov so našli račune v redu ter se predsednik zahvali blagajniku za njegovo požrtvovalno delovanje.

Tovariš Požegar poda natančno zgodovino boja za izboljšanje naših plač ter odbija neopravičene napade nemških tovarišev na slov. učiteljstvo, ki je bilo vedno solidarno s svojimi nemškimi tovariši, ko je šlo za korist vsega učiteljstva. Na predlog poročevalcev sklene delegacija, ostati pri zahtevah, ki jih podaja osnutek Lehrerbundov, čeravno je ta tupatam pomanjkljiv. Sploh ne gre ozirati se na želje posameznikov, ker s tem bi kazali needinost, ki bi bila našim nasprotnikom le orožje proti izboljšanju našega položaja. Sklene se pozvati Lehrerbund, da skliče čimprej odborovo sejo, kjer naj slovenski odborniki pojasnijo stališče slov. učiteljstva ter zahtevajo, da nemško učiteljstvo opusti napade na slov. tovariše po učiteljskih listih. Da bi se poslala kaka pojasnila v »Pädagogische«, je večina proti, ker list bi takih dopisov gotovo ne sprejel, kakor tega ni storil preteklo leto ter smo sploh mnenja, da izvirajo napadi od neznačajnih renegatov, ki naše razmere dobro poznajo.

Nazadnje vpraša poročevalec, kaj naj storimo, da dosežemo sigurno svoj smoter. Na to vprašanje ni vedel nihče odgovora, mogoče ve kateri izmed istih za pameten nasvet, ki vedno udriha po organizaciji.

Vodstvo Zveze se pooblasti, da pošli o priliki, ko se bo v deželnem zboru obravnavala regulacija naših plač, svojega zastopnika.

Sedaj so prišli v razgovor sledeči Zvezi poslani predlogi, katerih nekateri so bili brez debate, drugi po daljši debati sprejeti.

1. Zveza naj ustanovi učiteljski obrambni sklad, v katerega prispevajo okr. učit. društva določene vsote; vsako učit.

LISTEK.

Proti Jugoslovanom.

Vedno bolj se utrjuje v vsej razsodni javnosti prepričanje, da je avstrijska politika nasproti Jugoslovanom popolnoma zgrešena in da bo treba to politiko temeljito revidirati, ako se hoče, da ne bo pod to politiko trpela, in sicer jako občutno trpela državna ideja in ves državni organizem. Tudi na Dunaju so jeli izpregledovati in vedno glasneje se izraža mnenje, da »škorpijoni« niso pravo sredstvo ubiti Jugoslovanom v glavo ljubezni do Avstro-ogrsko monarhije, marveč da bo treba z blagohotnostjo in naklonjenostjo nasproti jugoslovanskim narodnim težnjam jugoslovanske narode tesneje privezati nase.

Toda ta preokret, ki se polagoma, kakor se zdi, pripravlja v avstrijski politiki nasproti Jugoslovanom, ni pogodu gotovim nemškonacionalnim in krščanskosocialnim krogom, ki bi raje danes nego jutri

potopili vse Jugoslovane v žlici vode. Na čelu sovragov vsega, kar je jugoslovansko, korakajo seveda krščanskosocialni listi, med temi pa je prvi znani in zloglasni »Deutsches Volksblatt«. V svojem uvodniku na primer piše med drugim: »Ljubzen ali sovraštvo, če pride s Cetinja, nas pušča popolnoma hladne. Da se hočejo male slovanske države ob resničnih in navidezni nasprotstvih med Avstro-Ogrsko in Rusijo do dobrega nakrmiti, že zdavnaj ni nobena tajnost; v zadnji balkanski vojni se je dalo to z rokami obtipati, in kralj Nikola črnogorski je pravi tip te slovanske politike. Po njem so vrezani vsi Kramari in Šusteršiči, Kreki in Smolake, in zato spada slika kralja Nikole v abecednik ne samo vsakega avstrijskega diplomata, marveč tudi vsakega avstrijskega ministra. Naše ekstrature s kraljem Nikolajem so bile vedno prav drage in so nas še več stale na ugledu: napojnina pa, ki jo je avstrijska država vselej morala plačati, kadar je zaplesala s svojimi Slovani kako četvorko, jo je vedno stala pre-

društvo naj nalaga svoje prihranke v Učiteljski zadrugi.

2. Vzgojimo varčen narod! Vsak otrok naj bi imel svojo hranilno vlogo pri naši »Zadrugi«. Učiteljstvo, ne utruj se pri stremljenju za tem načelom.

3. Zveza posreduje, da založbo Ročnega zapisnika s šematizmom vsega slovenskega učiteljstva vzame v roke Zaveza s sodelovanjem deželnih zvez. Na ta način bi prišli do popolnejšega šematizma kakor je dosedanj. Šematizem naj bi pa izhajal samo vsako drugo leto.

4. Zveza doženi v svojem področju število učiteljc, ki nimajo službe. Naj se nadalje obrne na Zavezo, da oskrbi enake podatke tudi za ostale slovenske dežele.

5. Zveza, oziroma Lehrerbund naj delujeta z vsemi zakonito dovoljenimi sredstvi, da se vbodoče uradnim potomi ne predstavljajo učiteljske osebe, delujoče v smislu narodnega napredka, vršče vestno svoje stanovske dolžnosti, ker na ta način ne trpi samo ugled učiteljstva, nego tudi napredek dotičnih šol. Tudi se naj ozira pri dovoljevanju službenih doklad edino na učiteljevo delovanje v šoli.

6. Zveza naj s pomočjo »Lehrerbunda« dela na to, da dobi tudi učitelji svoje plače poštine prosto.

7. Slov. učit. društva naj delujejo skupno z nemškimi učit. društvi na Spodnjem Štajerskem za izboljšanja učiteljskega gmotnega položaja.

8. Ker se sprejme na letošnji glavni skupščini Zaveze novi »Poslovni red«, čigar osnutek je bil obelodanjen v 31. št. »Učit. Tovariša« iz 1. 1912, naroča Zveza slov. štaj. učiteljev svojim delegatom, da se zavzamejo za sledečo izpremembo V. člena osnutka Zavez. poslovnega reda, ki naj se izpremenjen glasi:

a) Vsak v Zavezi organiziran učitelj, ozir. učiteljica plačuje Zavezi potom svojega učiteljskega društva članarino, kakor jo določi delegacija.

b) Vsak v Zavezi organiziran učitelj, ozir. učiteljica mora biti naročnik Zavezinega glasila, čigar naročnina ne sme presegati 5 K na leto ter se plačuje potom učit. društev.

c) Vsako učiteljsko društvo pobira članarino in naročnino od svojih članov v mesečnih obrokih ter pošilja denar Zavezi v sredini in koncem leta.

9. Organiziranemu učiteljstvu se naroča, prirejati s pomočjo šoli prihodnih političnih organizacij protestne shode proti obstrukciji v štaj. dež. zboru, predlagati in priporočati na njih resolucije v prilogi izboljšanja učit. plač ter posredovati, da store to razne korporacije, zastopi in društva, Zveza pričakuje od svojega članstva, da pokaže jekleno disciplino ter stori v polni meri, in sicer v najkrajšem času svojo dolžnost.

10. Učiteljskim društvom se naroča, da izvolijo delegatom vedno le svoje najbolj izkušene debaterje ter jim dajo na pot vsa potrebna navodila.

11. K zborovanju delegacije imajo pristop edino le delegati in vodstvo.

Ko se določi prih. obč. zbor za čas velikonočnih počitnic prihodnjega leta, zaključijo predsednik 3 in pol ure trajajoče zborovanje.

Šolsko vprašanje v tržaškem deželnem zboru.

Trst, 14. maja 1913.

Snočna seja dež. zbora tržaškega je bila dokaj zanimiva. Stavljene so bile razne interpelacije in se je pričela razprava o novi predlogi šolskega zakona, v kateri večina nikakor noče upoštevati opravičevalnih želj Slovanov.

Začel je z interpelacijami posl. Budinich, ki je vprašal vlado, kdaj namerava otvoriti toli zaželjeno šolo za pomorske mašiniste. Opisal je dosedanj razvoj tega vprašanja in priporočal vladi, da priklopi to šolo državnim obrtni šoli. Istotako se je poslanec Cerniutz zavzel za to šolo in doklanzoval, da bi bilo boljše za domačine, če bi se ta šola priklopila navtiki.

Ko je bil brez nadaljne debate spreglet še zakon o samostojni upravi občinskih podjetij, je prišel na vrsto

novi šolski zakon,

za katerega je poročevalec dr. Mrach.

Glavno diskusijo je začel pred pol desetimi uro zvečer dr. Wilfan, ki je nadaljeval s stvarnim govorom do pol 12. ponoči. Govornik je uvodoma poudarjal važnost šolstva za vzgojo mladine in razlagal, kako se dandanašnji politični boj suče baš na šolskem polju. Vladajoča večina zanemarja do skrajnosti slovenske šolske potrebe, dočim ima za italijanske šolske potrebe in želje vedno dovolj zanimanja in sredstev. Slovenci so sicer izvršili, zlasti v okolici, marsikatero kulturno delo brez občinske pomoči, kar dokazuje koristno delovanje Kmetijske družbe, ki z listom, strokovnim poukom in materialnimi pripomočki izkuša povzdigniti kmetijstvo, da obvaruje posebne zavarovalnice za živino

kmeta prevelikih izgub. Slovenska de-narna organizacija je uredila tudi že hipo-tečni kredit itd. Le glede šolstva se mo-ramo naslanjati na občino, ki mora sama skrbeti za ljudsko šolstvo sploh. A do-čim imajo Italijani v mestu prav vse ra-zen univerze, nimajo Slovenci še skoro ni-česar, razen nekaj nepopolnih šol, ki dan-danes niti za kmetiško ljudstvo ne zadostu-jejo, tako da si morajo učenci v drugojezi-čnih šolah izpopolniti svojo izobrazbo.

Govornik je nato obširno dokazoval pravice slovenskih meščanov do svojih šol in izvajal, kako blagodejno bi vplivalo močno slovensko kulturno središče v me-stu na okolico, ne da bi bili pri tem pri-krajšani Italijani. Zadnje ljudsko štetje je dalo govorniku dovolj povoda, da se je te-meljito ugloobil v narodnostno vprašanje tega mesta in se pri tem oziral na njega narodnostni razvoj v preteklosti in razvil perspektive za bodočnost. Ker se je govornik še vedno pečal s podrobnostmi o zad-njem ljudskem štetju, ga je predsednik ponovno prekinil in končno zaključil sejo z izjavo, da bo posl. dr. Wilfan v jutrišnji seji nadaljeval svoj govor.

Drugi dan pa seja ni bila sklepčna, in vlada je deželni zbor zaključila.

Slovensko rodoljubje in avstrijski patriotizem.

Glasoviti ruski učenjak in profesor na vseučilišču petrogradskem, Vladimir Ivanovič Lamanski, je napisal leta 1896. v ruskem časopisu »Živaja starina« važen članek, v katerem je odločno branil pravo manjih narodov do pouka v materinem jeziku v ljudskih šolah. Njegova izvajanja niso izgubila od tedaj prav nič na svoji aktualnosti in jih zato osvežamo tu.

Omenjeni učenjak piše: »Ako menimo, da je velike važnosti svoboda ljudskega duha, moramo tudi pripoznati, da tu treba resno upoštevati razliko v kulturi in omiki. Vsak jezik se razširjuje na svoj način. Jezik, ki ima bogato književnost in kulturo, se uči zaradi potrebe. V nižjih ljudskih šolah pa mora vladati samo narodni jezik. Kdor v takih šolah uči tuji jezik, ta vpliva vodo skozi sito. Otroci se ne nauče tega jezika, a kar se nauče, pozabijo doma. Prazna je zahteva, da vsakdo mora znati državni jezik. Komur tega treba, ta se ga že nauči.

V svojem lastnem jeziku se človek prej nauči ljubiti in spoštovati svojo domovino. In naj je materin jezik preprost in siromašen, vendar je mil staršem in deci; zaradi šole z materinim jezikom ljubili bodo še bolj Rusijo in njenega carja. Ni smeti pozabiti, da je človek, prezirajoč svojo narodnost, najzopernejši pojav, in da je vsak preprosti seljak, ki ne umeje ruski, stokrat koristnejši za Rusijo, nego vsak renegat, čeprav dobro govori ruski. Ne spoštovati kake narodnosti, to je nekrščansko, velika nesreča... Priznati treba, da različnost popolnjuje in oploduje edin-stvo. Vsak predpostavljeneč, ki ne umeje narodnega jezika, je gola ničevost.«

Te krasne besede učenjaka Lamanskega so sicer naslovljene na rusko vlado, a so prikrojene kakor nalašč tudi za naše avstrijske razmere. Treba je nadomestiti Rusijo in ruski jezik z Avstrijo in jeziki nje raznih plemen, in pred seboj imamo uprav zlato pravilo, kako bi moralo biti urejeno naše javno šolstvo, in kako bi morale avstrijske vlade gojiti avstrijski duh. V krasnih besedah Lamanskega je obsežena svetopisemska resnica: Beseda je mrtva, duh je, ki oživi! Avstriji ne bo ni malo pomagano z nemški govorečimi renegati, ne-porušljiva zaslonba pa jej bodo vsekdar slovenski govoreči in čuteči — avstrijski patriotje. Šola ne boodi vzgojevalka nemški govorečih in na vse strani pripogiba-jočih se marionet, ampak vzgojevalka bo-di celih mož in kremen-značajev! Zakaj čutu domovinstva je edino pravo mesto — v srcih! Domovina, država, treba — značajev! A na koga se more bolj zanašati država: ali na onega, ki je brezvestno izdal rodno si krv in svoj rod, ali pa na onega, ki si je utrdil značaj v nepremični zvestobi do vsega, kar mu mora biti sveto in drago že po naravi? Ali na onega, ki je prelomil najsvetejšo prisego vseh priseg, ki je kruto z nogu pogazil svet čut domovinske ljubavi in ki ima takorekoč na čelu znak izdajstva na človeški naravi, ali pa na onega, ki je ob vseh viharjih ostal stalen v prepričanju in v zvestobi svoji? Na kateri strani, vprašamo, nam je iskati pravih, za-vednih, za vso žrtve pripravljenih in ne — komandovanih patriotov! Učenjak Lamanski nam je dal točen odgovor na to vprašanje: Za Rusijo je koristnejši najpreprostejši seljak druge narodnosti, nego pa renegat, ako tudi še tako dobro govori ruski! Mi pa si dovoljujemo tu malo variacijo besed Lamanskega: Za Avstrijo je koristnejši sleh-rni zavedni Slovan, nego pa ponemčeni, moralno pokvarjeni slovanski renegat. V stalnosti in zvestobi kremen-značaji. Kdor ni zvest v malem, ta ni zvest tudi v veli-

kem; kdor se je z lahkim srcem izneveril ožji domovini, od tega ni pričakovati večje stalnosti do širše domovine.

Duh je, ki oživi! V srcih je mesto patriotizma. V Avstriji more le duh zado-voljnosti oživljati patriotizem; srečne bo-dčnosti Avstrija ne sme iskati v enolični, bodisi tudi po nemški govoreči masi, brez lastne volje, brez duha in brez zavednosti svojega lastnega narodnega dostojanstva, ampak v veliki zvezi zadovoljnih src. Avstriji treba duha zadovoljnosti. Ta duh pa bo vladal šele tedaj, ko bo sleh-rni državljani nosil zavest, da sme v tej državi živeti po svoje, govoriti po svoje in čutiti po svoje; Avstrija bo srečna šele tedaj, ko se bo splošno državna zvestoba očitno opirala na domovinsko ljubav in rodoljubje posameznih plemen, ko bo odkrito in slo-vesno pripoznana resnica, da sta rodoljubje in avstrijski patriotizem v popolnem so-glasju, da se izpopolnjujeta, ter da je prvo čuvstvo neizogibno poslednjemu.

V zlatih besedah učenjaka Laman-skega je torej obsežena neizprosna ob-sodba ponemčevanja in poitalijančevanja slovenskih plemen.

Posebno poitalijančevanja. Lamanski pravi, da je prazna že ta zahteva, da bi moral vsakdo poznati državni jezik. V Avstriji sicer sploh ne poznamo državnega jezika in je zahtevanje, da bi katerikoli si bodi jezik pripoznali državnim jezikom, golo zanikanje avstrijske ustave, vendar pa priznavamo Slovani, četudi ne črno na belem, pač pa de facto nemški jezik kakor občevalni jezik za nekatera centralna mesta. Ali kaj naj rečemo o italijanskem jeziku, ki ga govori le malenkosten del prebivalstva ob periferiji, ob meji kraljestva, sokravnega temu delu avstrijskega prebi-valstva?! Kake koristi je pričakovati Avstriji od poitalijančevanja nje podanikov?! Ali ni to herostratsko početje, ako potom nesmiselnega raznarodovanja ne le širimo čuvstvo nezadovoljnosti med prebival-stvom, v katerem so dani vsi predpogoji za negovanje pravega patriotizma, ampak odpiramo vrata onemu centrifugalnemu gibanju — mi nočemo sumničiti nikogar, ali dejstva so dejstva — med enim de-lom istega italijanskega prebivalstva, ki pljuska in širi svoje valove, ne proti no-tranjosti, proti središču države, ampak tjakaj čez mejo?! Nikar se ne varajte, go-spada na Dunaju! Nas uče izkušnje, da raznarodeni Slovan ni obrnil hrblja le svoji narodnosti, ampak se je kmalu navzel onega onega nevarnega čuvstvovanja, ki sili v te obmejne pokrajine od onkraj meje; izkušnje nas uče, da ravno slovanski re-negateji stoje na čelu označenega in proti-avstrijskega gibanja! Ako se torej že po-nemčevanje ne da opravičiti na nobeno stran — ko ima vendar nemški jezik vse drugače zgodovinsko stališče v naši državi — je pa poitalijančevanje primorskih Slovanov naravnost pogubno za državo. Iz poitalijančevanja vzrastejo nam v najbo-blem slučaju za državo indiferentni ljudje, v večini slučajev pa aktivno nastopajoči agitatorji. Težko bodo torej odgovarjali pred sodnim stolom avstrijske zgodovine oni, ki zaradi predsodkov ali hipnih ozirov zagovarjajo politiko poitalijančevanja.

Naše prepričanje je torej tako-le: Dajte, oziroma pustite Italianom, kar jim gre po zakonu in kar že imajo v šoli, v uradu in v javnem življenju; ali privoščite tudi pri-morskim Slovanom, kar jim gre po istem zakonu! Naglasili smo tudi »v javnem živ-ljenju«. To smo storili dobro premišljeno. Zakaj Slovani zaslužujejo nekoliko več do-brohotnosti, nego bi bila ona, ki bi sezala samo tako daleč, da bi se naši otroci smeli učiti abc v slovenskem jeziku. Mi smemo zahtevati namreč — v smislu zlatih besed učenjaka Lamanskega — da vlada ne spremlja z nezaupnim ali morda celo za-vistnim očesom našega javnega gibanja za utrjenje narodne zavesti med slovanskim prebivalstvom, ampak da smatra naše šole, naše zavode, naša podjetja: šolami zye-stobe, stalnosti, moštva in značajnosti. Za-kaj le od značajev, od mož, utrjenih v borbi, more pričakovati dobička avstrijski patriotizem; le iz zavesti, da sem svobo-den državljani v svobodni državi, more vzcveteti ljubezen do one države, ki mi z materinsko ljubeznijo in zaupljivo pri-voščja tako svobodo! Nikar se ne plašite svobodnih in zadovoljnih državljanov! Ni-kar ne pretirujte in ne slikajte v najčrnejših barvah tistega namišljenega »kaosa«, ki bi baje nastal, ako bi bilo vsakomur, kar mu gre! Ako bo užival vsakdo svoje pravo, bodo zadovoljni vsi, a iz zadovoljnosti še ni bilo nikdar slabega sadu. Avstrija je res mnogojezična in mnogolična, ali Lamanski pravi, da raznolikost popolnjuje in oploduje — skupnost.

Glasovitega učenjaka ruskega smemo torej navajati kakor klasično pričo, da slovensko rodoljubje ni na potu avstrijskemu patriotizmu, ampak je prvo podlaga poslednjemu!

Iz naše organizacije.

Kranjsko.

Društvo učiteljev in šolskih prijate-ljev za okraj ljubljanske okolice ima svoj redni občni zbor dne 5. junija t. l. popoldne ob 4. uri v Narodnem domu v Ljubljani. Dnevni red: 1. Pozdrav. 2. Poročilo taj-nika in blagajnika. 3. Pregled računov. 4. Volitev odbora. 5. Volitev delegatov k zborovanju »Zaveze«. 6. Slučajnosti. K obilni udeležbi vabi za odbor: Janko Zi-rovnik, t. č. predsednik.

Pedagoško društvo v Krškem ima svoj letošnji občni zbor v nedeljo, dne 1. junija t. l., ob 10. dopoldne v ljudski šoli v Kostanjevici. Na dnevnem redu je: 1. referat tovariša Kosca o izpremembi društvenih pravil, 2. občni zbor z običaj-nimi točkami.

Ker je zborovanje posebno z ozirom na prvo točko dnevnega reda jako važno, pričakuje odbor velike udeležbe. — Po zborovanju je skupen obed v gostilni pri Bučarju. Odbor P. D.

Štajersko.

Šaleško učiteljsko društvo zboruje v nedeljo, dne 1. junija t. l., v Sošanju. Vzpo-red: 1. Ob 10. dopoldne zborovanje v ve-liki dvorani pri Rajsterju: a) Najnujnejši dopisi. b) »Laž v ljudski šoli in druge šol-ske napake.« Govori g. ravnatelj H. Schreiner. 2. Ob 12. skupni obed pri Raj-sterju; zaradi obeda naj se vsak udele-ženec oglasi z dopisnico pri tov. Koropcu, učitelju v Sošanju, najkasneje do 30. t. m. 3. Ob 2. popoldne izlet v Topoljšico ali bližnjo okolico. — Cenjeni gosti bodo srčno dobrodošli! K obilni udeležbi vabi vljudno odbor.

Kozjansko učiteljsko društvo je zbo-rovalo dne 7. maja na Pilštanju s sledečim vzporod: I. Hospitacija v IV. razredu. Obravnavala se je tema »Francozi na Ruskem«. Tovarišu predsedniku, ki je učiteljskega razreda, izrekamo toplo zahvalo za njegovo lepo učno sliko, ki je poka-zala, kako se naj zgodovina in zemljepisje družita in krepi med seboj; pokazal nam je pa tovariš predsednik tudi, kako obrav-navaj učitelj zgodovinsko učno snov, da bo zanimiva, kako se naj navaja učence, da samostojno mislijo in napišejo svoje misli samostojno v obliki načrta, ki naj bo pregled stvarine, opora spominu in iz-vrstno sredstvo v ponavljanju.

Končno so zapeli učenci tri krasne pesmi ter nam dali priliko, občudovati tako lepe uspehe tovariša predsednika tudi v tem predmetu. Prejmi naše čestitke in našo zahvalo.

Nato pozdravi tov. predsednik prvič navzočega novega člana tov. Knafliča, do-šle goste in otvori

II. zborovanje.

1. Zapisnik zadnjega zborovanja se prečita in odobri.

2. a) Nadučitelj Firin naznanja svoj vstop. b) Tovariš Pulko iz Gorice se za-hvalja za izvolitev častnim članom, pošilja društvu 7 K v prosto razpolaganje, a jih društvo pošlje Ciril-Metodovi družbi. c) Okrožnici Zveze glede poročila o oženje-nih, oziroma udovelih učnih osebah je to-variš predsednik že prej ustregel. d) Re-šijo se: dopis upravnega sveta Učiteljske tiskarne ter oba dopisa Konjiškega učiteljskega društva. d) V svrhu proslave srebrnega jubileja Zaveze se dovoli 10 K. e) Reši se dopis »Zveze narodnih društev«. f) Razdele se vprašalne pole v izpolnitev onim, ki so zavarovani pri banki »Slaviji«.

3. Tovariš Gmajnar je predaval o ri-sanju, ki naj ustreza intelektu in estetiki. Z napeto pozornostjo smo poslušali preda-vanje, ki kaže veččaka na tem polju. Da se pa njegova načela lahko tudi udeležijo, so kazale risbe njegovih učencev. Hvala in neomejeno priznanje mu!

4. Kot delegatinja za Zvezo se je ja-vila gđc. Bračičeva, za Zavezo pa gđc. Bračičeva in tov. Ulčar, kot namestnik pa tov. Lovše.

Učiteljsko društvo za celjski okraj iz-leti — ob kakršnemkoli vremenu — v ne-deljo, dne 1. junija t. l., v Sošanju, kjer zbo-ruje ta dan bratsko Šaleško učiteljsko društvo. Odpeljemo se z jutrajšnjim vlakom. Zaradi skupnega obeda se je zanesljivo in pravočasno prijaviti pri tov. I. Koropcu v Sošanju.

Kdor more in se počuti srečnega v krogu tovarišev in tovarišč, naj pride! Do snidenja! Fr. Brinar, t. č. predsednik.

Slovenjbištriško učiteljsko društvo iz-leti dne 5. junija v prijazne Poljčane. Zbo-ruje tam po sledečem vzporodu:

1. Zapisnik zadnjega zborovanja. 2. Dopisi in poročila. 3. Predavanje: »Izbira žene, velevažen trenutek v učiteljskem življenju.« Poroča Blaž Jurko. 4. Poročilo delegata o Zvezinem zborovanju. 5. Vo-litev delegata za Zavezo. 6. Pogovor o volitvi v stalni, vrtni in knjižnični odbor povodom uradne konference. 7. Slučaj-nosti.

Šolske potrebsčine Marija Tičar

vseh vrst priporočaj cenj. učiteljstvu in sl. šolskim vodstvom

trgovina s papirjem in galanterijo
Ljubljana, Sv. Petra cesta šte. 26
(nasproti „Zlate kaplje“)

Zaloga Grubbauerjevih in Slatnar-
jevih zvezkov ter vseh priprav za
obratno-nadaljevalne šole.

Cene nizke!

Postrežba točna!

Od članov društva se zanesljivo pričakuje, da store svojo dolžnost in se udeležijo izleta polnoštevilno, prav presrečno pa se vabijo tovarišice in tovariši iz konjiškega in ptujskega okraja, ki imajo do Poljčan tako ugodno železniško zvezo. Ob znožju Boča se vidimo!

Učiteljsko društvo mariborske okolice priredi dne 5. junija t. l. v prijazno-divni Sliynici sestanek društvenikov ter sploh prijateljev šolstva. Sestanek se vrši na vrtu g. Lesjaka in velja spominu na štiri-desetletni obstanek društva. Razmere ne dopuščajo, da bi lahko uprizarili p. n. udeležencem užitek kakšne slovesnosti. Samo spominjali bi se radi zgodovine našega društva, spominjali se nekdajšnjih in sedanjih društvenikov, duševnih buditeljev in prijateljev društva. Ustvarili bi si radi pregled o časahitrem toku. In v tej smeri misleč, pridite ta dan med nas vsi, ki imate priliko, dobro voljo in željo pomoliti tovarišu roko in pogledati mu v oko!

Zbor ob 10., skupni obed ob 1. — 3 K.
K. obilni udeležbi vabi imenom društva Požegar, t. č. predsednik.

Goriško.

Sežansko učiteljsko društvo je imelo svoje letno obč. zborovanje v Sežani 8. t. m. Udeležba je bila sicer še precej lepa, a bila bi lahko še mnogobrojnejša pri tako lepem spomladanskem dnevu in to posebno od strani naših prijanznih tovarišic, ki sta bili poleg sežanskih samo dve iz ostalih občin v okraju. V svojem nagovoru ob otvoritvi zborovanja se je tovariš predsednik spominjal med drugim v vznesenih besedah v cvetju svoje dobe umrlega tovariša Črnotiča iz Kopra. V znak sozolja se dvignjevo navzoči s sedežev ter zakličejo pokojniku: »Slava!« Nato se overl zapisnik zadnjega zborovanja in prečita letno poročilo. — V tekočem letu je imelo društvo, žal, le 2 zborovanj in le 2 odbovi seji. Imeli bi sicer lahko še tretje, a je odpadlo radi uradne konference, ki bo prve dni junija. V svojem poročilu nam priporočaj tajnik, naj se posebno sedaj v teh kritičnih časih toliko tesnejše oklenemo svojih stanovskih organizacij. Opozarjal nas je, naj ne bomo preveč osebni in malenkostni, marveč stvarni. Držimo se društva po geslu: V potrebah — edinstvo, v dvomih — prostost, povsod pa blagosrčnost in ljubezen. Tov. poročevalec nam priporočaj tudi, naj se strogo držimo sklepov, ki so bili sprejeti na zborovanjih, ker drugače so sklepi, kakor tudi društvo samo brez pomena. Tovarišica blaginčarica toži, da so nekateri tovariši in tovarišice zapustili okraj, ne da bi poravnali zaostalih udnin pri društvu. Tako postopanje od strani članov in članice se splošno obsoja. Nekateri so bili mnenja, da se take nemarneže prisili notariatskim potom do plačila. Ako se tega ne doseže izlepa, se utegne to tudi zgoditi. Čistega imetja v blaginji je le borih 77 K 20 v; zaostalih udnin je pa celih 288 K; v hranilnici je 110 K 75 v; vsega imetja je tedaj 485 K 75 vin. Referat tovariša Josipa Mahorčiča »Načrt reforme ljudske šole« je bil marljivo sestavljen ter je provzročil jako poučljivo in interesantno debato. Zaradi tega pretresovanja smo sklenili naprositi avtorja gg. Schreinerja in Hubada, da bi blaginjo čim prej izdali obljubljene prikrasane »Čitanke« za eno in dvorazrednice. Istočasno se ju tudi naprosi, da opuste pri novih izdajah ono onikanje raznih oseb, ki ni več v navadi. Sprejme se tud predlog, da predložijo eden izmed članov prihodnji konferenci Widrovo »Moje prvo berilo« v potrjenje. K sklepu se tovariš predsednik zahvali tov. referentu za obilni trud ter ga priporočaj ostalim, posebno mlajšim tovarišem in tovarišicam v posnemanje. V odbor so bili izvoljeni sledeči tovariši: Josip Ravbar, France Vendramin, Avgust Peček, Milan Volkov, Anton Baša, Albert Poljšak in tovarišica Angeja Orlova. Delegatom za prihodnje zborovanje Zaveze v Ljubljani se je določilo sledeče: Josip Ravbar, Josip Strekelj, Alojzij Hreščak, France Vendramin, Albert Poljšak in Angela Orlova. Po zaključku zborovanja se je vnela interesantna debata o potrebi naše organizacije v javnem življenju, ki se je zaključila pa šele potem, ko smo vtlačili naše sitne želodce in se razšli vsak na svoj dom. Vračaje se, smo pa nesli s seboj trdno zavest, da živi še vedno med nami duh stanovske zavesti ter da stoji naše društvo še vedno na trdnih nogah in da ni še omajal njega opore ravno v tem kritičnem času moreči in grizajoči zob časa.

Istra.

Slovensko učiteljsko društvo v Istri. je zborovalo dne 8. maja t. l. v Dekanih ob polnoštevilni udeležbi. Kot gosta sta prisotvovala gg. E. Čeh in dekanski tajnik občine F. Kosmina. Predsednik tov. Urbančič otvori zborovanje s pozdravom na navzoče ter omenja, da so društvu na novo pristopili tovarišice in tovariši: Lenarčič, Stegu, Janovsky, Kraševac, Novak in Urbec. Živeli! Nato prečita svoje poročilo o društvenem delovanju oziroma »nedelovanju« v preteklem upravnem letu. O tem poročilo se vname daljša debata. — Blagajnik tov. Jereb poročaj o stanju računov in blagajnice v preteklem letu ter o proračunskem osnutku za bodoče leto. Overovatelj računov se določita tovarišici Resova in Ivančičeva ter tovariš Juh. Blagajnik dobi absolutorij. Za tem prečita predsednik izmed došlih spisov okrožnico uredništva lista »Dan« ter prošnji učiteljskihnikov in dične Zaveze glede podpore. Prvi dopis se vzame z zadovoljstvom in znanje, a učiteljskemu skladu in naši Zavezi se določijo prispevek po 10 K. Glede volitve novega odbora. Z vzklikom je bil predsednikom voljen tov. Fr. Venturini, nadučitelj v Borštu, odbornikom pa tovarišica Mikuluž in tovariši Jereb, Leonardis in Košutnik. Kot delegatje k Zavezinemu zborovanju se samovoljno priglasita tovarišici Resova in Čendemova poleg tovarišev Venturinja, Jereba in Ceruta. Pri točki »razni predlogi« nam pove tov. Urbančič, kako je naš deželni odbor sam uredil prejemke deželnim uradnikom, kar jim sicer privoščimo, toda nejevolja nas je obšla, ko omeni, kako so našo učiteljsko deputacijo odslovili, češ: »Za učitelje ni denarja!« Ko nam še tovariš Valentič sporočaj, da je deželi nakazan državni prispevek (približno 300.000 K), stavi Urbančič predlog, naj se prošnja za draginjsko doklado ponovi čimprej, obenem naj se vloži novo prošnjo, da se nam določijo dohodki uradnikov (pod c) ter primerna aktivitetna doklada. Umljivo, da so bili vsi predlogi enoglasno sprejeti! O tem se obvesti tudi hrv. učit. društvo in ono italijanskih kolegov v svrhu enotnega postopanja v tej krušni zadevi. Tudi pri razpravljanju o definitivnosti, o celibatu kolegij ter v enotnem postopanju učiteljstva o priliki nekaterih verskih vaj šolarjev se je kaj živahno debatiralo. Ko je bil dnevni red izčrpan, zaključijo novi predsednik zborovanje s pozivom, da se vsi oklenemo stanovskega društva, v katerem edinem je potom našega dela naš — spas. Na veselo snidenje z vsemi na prihodnjem zborovanju! — Dornberški.

Književnost in umetnost.

»Popotnik« objavlja v svoji 5. letošnji številki to-le bogato vsebino: 1. J. Baukart: Vzgojni vpliv ceste. 2. A. Nečajev — K. P.: Novejši uspehi eksperimentalne psihologije. 3. G. Kerschensteiner — Pav. Fleré: Šolstvo v Münchnu (konec). 4. † Fran Orožen. 5. Književno poročilo: Ocene. Novosti. 6. Razgled: Časopisni vpogled. Pedagoški paberki. Šolska higijena. Šolske in učiteljske vesti. Srednje- in višješolski vestnik. Šolstvo na slovanskem jugu. Inostransko šolstvo. Razne vesti. Mala poročila.

Razpis nagrade za komponiste. Naučno ministrstvo razpisuje nagrado v znesku 2000 K za komponiste. Prosilci za to nagrado morajo predložiti kako opero ali kak oratorij ali kako simfonično opero ali kako opero za komorno muziko itd., in sicer eno samo delo do 1. avgusta t. l. naučnemu ministrstvu. Razsodba je poverjena posebni komisiji.

Politiški pregled.

* **Poslanska zbornica.** V čeških vrstah so govorili o ustanovitvi skupne opozicijske »Slovanske Unije«. Ali Šušteršičev klub se noče sprijazniti s to mislijo, marveč plava v vladni tabor.

* **Proračunski odsek.** V proračunskem odseku je imel minister Zaleski svoj eks-pozje, ki je posebno zanimiv zaradi tega, ker podaja ponedbe o izdajah na izredne vojaške priprave v balkanski krizi. Zaleski je izjavil, da monarhija ni izdala več kot 300 milijonov kron. Med mnogimi poslanci so se takoj izrazili dvomi o teh navedbah, in splošno domnevajo, da so številke silno optimistično znižane.

* **Lahi in trializem.** Nekov Battara piše v rimski reviji »Rassegna« tudi o trializmu in vidi seveda edino slovansko nevarnost. Nemci so že vsi veseli, češ, vidite sedaj, tudi Lahi so uvideli, da trializem ni nič drugega kot protilaška in protinemška zver. Nemški listi pozdravljajo ta članek z radostjo in pozivljajo na skupno delo proti Slovanom.

Kranjske vesti.

—r— **Šolstvo v ljubljanskem občinskem svetu.** Na zadnji seji ljubljanskega občinskega sveta je v imenu šolskega odseka poročal občinski svetnik tovariš A. Likozar o dopisu mestnega šolskega sveta glede zgradbe nove mestne dekliške ljudske šole, odnosno razširjenja zasebne dekliške osemrazrednice v Lichtenhurničnem sirotišču. Mestni šolski svet nasvetuje, da naj se da občinska podpora za prizidek k Lichtenhurničnemu sirotišču, da se napravijo tam še 4. razredi. Odsek priporočaj, da naj se magistratu preden sklepa definitivno, predloži proračun za tak prizidek. (Sprejeto.) Isti poročevalec poročaj o dopisu deželnega šolskega sveta glede nedostatnih prostorov na mestni nemški dekliški ljudski šoli. Zgradba III. mestne ljudske šole naj se pospeši in nemška dekliška ljudska šola potem namesti v prostorih, ki jih ima sedaj ta šola. Občinski svetnik Pammer izražaj željo, da se to zgodi čim prej, treba pa bo misliti na lastno poslopje. Oba predloga sta bila sprejeta.

—r— **Vrtnarice otroškega vrtca sv. Cirila in Metoda na Jesenicah** (Gorenjsko) so prošile občinski zastop za draginjsko doklado, ki so jo uživale za časa gerentstva, in potem pa so se jim po županstvu zopet odvzele. Ker pa ima v občinskem zastopu glavno besedo župnik Skubic in ker je ta gospod jako šarmanten ter se vedno ravna po Kristovem nauku: »Bodite usmiljeni«, se je vsem odrekla podpora, dovolila se je le vrtnarici gđ. Angeli Ravnikovi v zahvalo zato, ker hodi kot vrtnarica C. M. družbe v »Katoliški dom« ploskat župniku Skubicu, kadar ta strastno udriha po C. M. družbi in govori o cirilmetodariji.

—r— **Zatišje pri Cerkljah** se je razpu-stilo, tako je bilo čitati v novinah. Da li je bil tozadevni sklep občinskega sveta v Ljubljani umesten ali ne, o tem razpravljati ni moja naloga, pač pa sem moralno primoran zavrniti obdolžitve, ki so se jih posluževali kot vzroke razpusta. Med njimi so navajali, da Zatišje ni doseglo pričakovanih uspehov, da je g. sodnik Milčinski odsvetoval nadaljnje vzdrževanje v korist drugim dobrodelnim namenom, da so otroci delali škodo kmetovalcem, da so bolehal in da se jih je polasčalo »domotožje«. Na koga vračajo gg. domnevene neuspehe: Na nadzorstvo, ki se je moralo samo truditi, da je odpravilo napake, ki so jih zakrivil drugi. Prvo leto so poslali iz Ljubljane velikansko ekspedicijo dečkov in deklic pod vodstvom mladih fantov, pripravnikov, ki bi v njih tedanji mladosti sami potrebovali nadzorstva ali vsaj vodstva. Kot cerkljanski učitelj sem strahoma zrl na vse, kar se je počelo v Zatišju. Svoji misli o preureditvi nisem nikomur prikrival, a se mi je reklo, da je geslo: »Popolna prostost — brez slehne discipline.« Molčal sem kot cerkljanski učitelj, opazoval pa gibanje in vrenje kot rojen Ljubljančan. V ta nesrečni vrvar je zašel g. mladinsoljub sodni svetnik Milčinski in prav nič se mu ni čuditi, da je magistratu nasvetoval, naj razpusti Zatišje. On je videl, kar je videl — naj bi se slišal, in bilo bi veliko slišati. Res so se tukajšnji posestniki opravičeno pritoževali zaradi nadležnih otrok, tatvine in poškodb na travnikih in njivah. Toda kdo je bil vsemu kriv? Mari mlado nadzorstvo, ki je bilo brez vodstva in je ravnalo po danih navodilih in geslu? Prosim! Drugo leto je bilo za spoznanje boljše, toda — saj veste! In kje je bila zopet krivda? Pri zeleni mizi. V najtežavnejši dobi, v tretjem letu, sem podpisani prevzel vodstvo Zatišja, a ne za 100 K, marveč, da bi uredil razmere, pokazal, kako je postopati v zavodih (bil sem v tem vzgojen) in da bi pridobil Zatišju vsaj nekaj ugleda. V ta namen sem si zagigural pred prvo nadzorstveno sejo polnomoč in sestavil strog poslovnik, ki smo ga kar najnatančneje izpolnjevali. Vedel sem, da bo po vseh aferah moje stališče jako težko in zlasti, ko mi je »Slovenec« grozeče namignil, češ: Letos je prevzel vodstvo Zatišja cerkljanski učitelj, radovedni

smo, če se bo v zavodu še tako popivalo? Tekom meseca smo skrbeli, da so se otroci zabavali in razvedrevali, priredili smo patriotično igro, oblekli smo jih v vojake, menjae smo brali, prepevali, pisali in »ni bilo domotožja«. Imel sem le enega otroka, ki mu je bil strogi red popolnoma tuj, da smo ga morali izključiti. Otrok nismo pustili kopati v tukajšnji tekoči vodi, ki ima v najhujši vročini 8° R in domačinom niti na misel ne pride, da bi se kopali v njej. Tu je bil vzrok neprestanim vratnim boleznim, ki so stale letno po 500 do 600 K. Naš poslovnik je prihranil te izdatke, zakaj ni bilo več bolnikov. Uvedena disciplina je zabranila, da bi se imeli kmetovalci pritoževati zaradi poškodb. Kolonijo je nadzoroval deželni nadzornik g. Levec. Čudil se je disciplini in upravi ter je jako pohvalno poročal dež. šolskemu svetu. Starši so osebno in pismeno odobraval strog, a vendar razvedrujoči red in še celo »Sl. Narod« je priobčil pohvalno in zahvalno notico od strani staršev. Otroke sem oddal v Ljubljano zdrave, nepohabljene, okrepane in za 101 kg težje. Upal sem, da je moja kolonija dosegla vse »zaželjene uspehe« in sem tozadevno tudi poročal mestnemu magistratu, in tedanji g. župan Iv. Hribar je poročilo temeljito prečital in mi izrekel osebno priznanje, s čimur je dokazal, da so doseženi pričakovani uspehi. Tega težkega bremena iz različnih vzrokov nisem hotel več prevzeti, moram pa trditi, da so vsi moji nasledniki še tri leta prav vzorno in brez vsakršnih predbacivanih pogrškov vodili počitniške kolonije, tako da za njimi v Cerkljah ni bilo nikakih neprijetnih odmevov, zato so pa v Ljubljani zvrnili golido na vse. Navedlo naj bi se rajši prave vzroke. — J. L., voditelj tretje kolonije.

—r— **Deška šola v Kočevju zaprta.** Deško ljudsko šolo v Kočevju so zaprli zaradi ošpic. Šola ostane zaprta do 2. junija.

—r— **Iz ljudskoolške službe.** Za sup-lentinjo na ljudski šoli v Dobrem polju je imenovana bivša supletinja na mestni slovenski dekliški šoli v Ljubljani Karolina Klečeva. — Za supletinjo v Knežaku je na mesto zaradi bolezni na dopustu se nahajajoče učiteljice Ane Šestove imenovana supletinja Marija Furlanova.

—r— **Iz Novega mesta poročajo:** Novi nadzornik Štrukelj se je baje izrazil proti nekemu somišljeniku, da je on poslan v naš in črnomeljski okraj še iz višjih razlogov, nego je samo nadzorstvo. Vemo, kaj ima c. kr. nadzornik v mislih, in vemo tudi, zakaj so poslali ravno njega v ta dva okraja, kjer je tako bore malo Slomškarjev. Trdoglavce bo treba malce pritistiti in pa prisiliti, da pristopijo k tej zvezi. In to ravno je ono popotno brašno, s katerim so ga obložili skrbni gospodje, ki naj bi gledalo novemu nadzorniku iz potne torbice, ko bo na inšpekcijskem potovanju obiskaval značajne učitelje. Vprašamo pa c. kr. okrajnega glavarja kot predsednika c. kr. okrajnega šolskega sveta, se li strija s tem, da bo njemu podrejeno uradništvo, namesto da bi nepristransko opravljalo svojo službo, uganjalo le strankarsko politiko? Okr. glavarja poznamo, da je vnet za povzdigo šolstva, — a kaj poma-ga, če mu njegovo podrejeno osebje za-ljubno podira, kar on zida, Prejšnji nadzornik se ni utikal v političke stvari na svojih uradnih potih in poslih — bil je nepristranski proti vsakemu — zato se je pa tudi šolstvo tako lepo razvijalo in razvilo pod njegovim nadzorstvom. Novi nadzornik pa že kaže nož, ki bo odrezal vse le po eni strani. Zato prosimo okrajnega glavarja kot njegovega šefa, naj mu kratkoma pove, da je po milosti klerikalcev sicer imenovan za nadzornika — ne pa za političkega priganjača.

Štajerske vesti.

—š— **Iz deželnega šolskega kveta.** V siji dne 17. maja so bili definitivno nastavljeni: Matilda Požarijeva v Vojniku — okolici; Ivan Kranjc pri Sv. Lovrencu na Dr. p.; Regina Gobčeva v Majšperku; Friderik Majcen pri Sv. Urbanu nad Ptujem; Avgust Salamon v Rogatcu; stalno je vpokojena učiteljica ročnih del v Zgor. Radgoni Amalija Pirchova.

—š— **Slovenjbiški okrajni šolski svet** je storil v svoji seji z dne 16. maja sledeči sklep: Z ozirom na dejstvo, da je učiteljska beda dosegla že vrhunec, regulacijo plač pa je pričakovati šele po delazmožnosti deželnega zbora, se naprosita

deželni odbor in visoka vlada, da izven-parlamentarnim putem ukreneta pomoč v dopustnem obsegu, obenem pa uporabita ves svoj vpliv za delazmožnost deželnega zbora, da se definitivno uravnajo učiteljske plače v smislu činovnih razredov od XI.—VIII. in da na ta način prideta do miru učiteljstvo in šola in da se dalje z zapostavljanjem učiteljstva ne ovira tako potrebnega razvoja šole v deželi. — Ta predlog je bil soglasno sprejet.

—š— **Iz Keblija** nam pišejo: Na praznik dne 1. majnika, po večernicah je priredilo za ljudsko izobrazbo vneto učiteljstvo v Kebliju nad Čadramljami kaj dobro uspelo šolsko veselico. Na dnevnem redu sta bili 2 igri, namreč enodejanka »Darežljivi otroci« in dvodejanka »Lažnjiva Milena«, ki sta obe — zlasti pa zadnja — zaradi vzgojne tendence na mnogobrojne poslušalce dobro vplivale. Zasluga, da sta se igri tako gladko proizvajali, gre gđ. učiteljici Očkovi, ki ji naj bo uspeh igre v bodrilo za nadaljno delovanje! — Med predstavama so učenci prav mično zapeli Kosijevo spevoigro: »Kosova gostija« ter so zopet — kakor že lani pri Kosijevih »Štirih letnih časih« — dokazali, da imajo tudi Pohorci čut za petje in da delaven učitelj tudi v manj ugodnih razmerah z vztrajnostjo in iz ljubezni do dobre stvari doseže lepe uspehe. — In kaj naj še rečemo o vrlih tamburaških, ki so nas pred predstavo in po predstavi kar očarali s cejo vrsto ličnih in za kratek obstoj tamburaškega zbora jako dobro prednašanih komadov! Človek bi mislil, da je skoro nemogoče doseči takih uspehov s preprosti fanti. Pa tov. nadučitelj Bregant je pokazal, da mogoče! Čast mu! Pozabiti še ne smemo omeniti, da je precejšen del omenjenih uspehov pripisovati zgledni vzajemnosti med učiteljstvom in katehetom, ki se najbolj opaža pri tamburanju, ko vsi trije pionirji kulture sedijo v sredini preprostih kmetijskih fantov ter udarjajo krepko na strune — v izobrazbo in zavednost pohorske mladine in pohorskega kmeta.

—š— **Iz Čadramelj** nam poročajo: Dne 27. aprila po večernicah se je vršil na tukajšnji šoli 18. roditeljski sestanek. Obisk od strani staršev je bil nepričakovano dober, največja šolska soba je bila nabito polna. Predaval je najprej domači nadučitelj tov. Brumen. Raztolmačil je staršem sodelovanje ljudske šole na polju oskrbe in varstva otrok, posebno natanko pa medsebojni stik šolskih vodstev s sodišči, ako se imajo zagovarjati tamkaj nedoletni zaradi kakršnegakoli pregreška. Dobro je, da so o tozadevnih nalogah šole ozir. učiteljstva poučeni tudi starši; nedvomno bodo — kolikor mogoče — vplivali na svoje varovance, da ne bodo že v šoli dobivali »pik«, ki bi jim utegnile v poznejšem življenju le škodovati. — Za tem je še predaval okr. živinozdravnik iz Poličan g. Hinterlechner v imenu konjiške podružnice c. kr. kmet. družbe za Štajersko prav poljudno in zanimivo o praktičnih gospodarskih zadevah iz svoje stroke. Taka gospodarska predavanja so za naše kmete jako koristna; saj so v vseh panogah potrebni pouka.

—š— **Iz Keblija** nam poročajo: Tukajšnji krajni šolski svet se je v svoji seji dne 27. aprila t. l. na predlog gosp. Melliva izrekel soglasno za delazmožnost deželnega zbora in regulacijo učiteljskih plač ter poslal deželni odboru tozadevno resolucijo.

—š— **Iz Ormoža** nam pišejo: Za delazmožnost štajerskega deželnega zbora in za regulacijo učiteljskih plač sta se izrekla za ormoškimi okrajnim šolskim svetom še tukajšnji okrajni odbor in okrajni zastop v svoji seji, oz. na občnem zboru dne 10. maja t. l. na predlog okr. odbornika g. Zadravca soglasno in z odobravanjem s sledečo resolucijo: Okrajni zastop se imajo zavzemati za vse gospodarske, prometne in kulturne potrebe v okraju. Tudi šolstvo je kulturna potreba, in sicer najvišja kulturna potreba. Da mora biti tudi šolstvo okrajnemu zastopu mar, o tem smo prepričani mi sami, o tem je prepričana tudi naša učna uprava, ki sestavlja ravno iz zastopnikov okrajnega zastopa okrajne šolske svete. Učna uprava toraj sama hoče, da se zavzemajo okrajni zastopi tudi za svoje okrajno šolstvo in učiteljstvo. — Ta okolnost na eni strani in obče znana in priznana beda in pomanjkanje, ki tlači učiteljstvo, daje okrajnemu odboru i zastopu povod, da se obrača s to resolucijo do vis. štajerskega deželnega odbora, naj v odpravo uprav neznosnega stanja, v katerem se nahaja učiteljstvo, v dogovoru s c. kr. vlado provizorično takoj nekaž ukrene, zatem pa zastavi ves svoj vpliv, da postane štajerski deželni zbor vendar že enkrat delazmožen, da se izvršijo različne gospodarske in kulturne potrebe, ki čakajo nujne rešitve in da se kmalu tudi izvede definitivna regulacija učiteljskih plač, kakor jih imajo državni uradniki od

XI. do VIII. činovnega reda, saj je vsak pošten delavec vreden tudi primerne plačila.

—š— **Središče**. Naša trška občina je sklenila resolucijo, v kateri pozivlja 1. c. kr. vlado, da zastavi ves svoj vpliv za delazmožnost štajerskega deželnega zbora, in 2. deželni odbor, da se zavzame za regulacijo učiteljskih plač.

Goriške vesti.

—g— **† Andrej Vrtovec**. V četrtek dne 15. t. m. je umrl v Tolminu tov. Andrej Vrtovec, vpokojeni nadučitelj, posestnik in trgovec. Pokojnik je bil znana in markantna oseba v Tolminu, delaven in priden mož. Bil je več let podžupan v Tolminu, član pomnoženega okr. šol. sveta, predsednik sadjarskega društva, odbornik posojilnice, gasilnega društva. »Rokodelskega bralnega društva«, »Citalnice« in raznih drugih korporacij. Ljudstvo je znalo ceniti njegovo delavnost in požrtvovalnost in se je obračalo nanj za razne nasvete. V političnem življenju je zavzemal odlično mesto in se je vneto boril za svoje nazore in načela in za pravice našega naroda! Bil je tudi sodruhin našemu listu. Preostali izrekamo naše odkritosrčno sožalje! Vrlemu možu blag spomin.

—g— **Na obrtni nadaljevalni šoli** v Tolminu se vrši sklep šolskega leta dne 25 t. m. ob 9. uri in pol z otvoritvijo razstave šolskih izdelkov učencev in učenek te šole.

—g— **Sklep šolskega leta obrtno-nadaljevalne šole** v Mirnu bo v šolskih prostorih dne 1. junija t. l. ob pol 4. uri popoldne združen z razstavo letnih izdelkov obrtnih učencev.

—g— **Sklep šolskega leta obrtno-nadaljevalne šole** v Ajdovščini bo v šolskih prostorih dne 1. junija t. l. ob 10. uri popoldne združen z razstavo letnih izdelkov obrtnih učencev.

—g— **Laž**. Bivši učitelj Turk, ki je služboval na Brdih in ki je pobegnil na Balkan, je pod obtožbo veleizdaje, lšče krminske sodnija. To smo že poročali. »Novi čas« je porabil seveda to priliko, da zasramuje slovensko Sokolstvo. Trdi namreč, da je bil Turk nekaj sokolski poglavar v Brdih. Dognalo se je, da to ni res. Vkljub temu »Novi čas« še vedno ponavlja to laž. Toliko v pojasnilo občinstvu in v označenje resnicoljubnih njegovih pristašev.

—g— **Na obrtni nadaljevalni šoli** v Tolminu bo sklep šolskega leta dne 25. t. m. ob 9. uri in pol z otvoritvijo razstave šolskih izdelkov učencev in učenek te šole. Vse podpornike in šolske prijatelje, ki se zanimajo za napredek te šole, vabi k obilni udeležbi šolsko vodstvo.

Tržaške vesti.

—t— **»Osservatore« o koncertu Glasbene Matice**. »Osservatore« je priobčil jako laskavo oceno sobotnega koncerta ljubljanske Glasbene Matice. Ocenjevalec govori najprej o delu samem — o »Mrtvaškem ženinu« — potem pa nadaljuje: »Uspeh je bil velikanski in gre zato največja zasluga zboru, ki je pel z disciplino, ubranostjo, eksaktnostjo in umerjenostjo, ki presega vsi hvali, pod vodstvom mojstra Hubada, ravnatelja ljubljanske glasbene šole. Solisti: gospa Mira Costapera, g. Josip Križaj, bas, g. Josip Rijavec, tenor, so izborni izvedli poverjene jim uloge«. Glasbena Matica je lahko ponosna na to laskavo oceno strogega italijanskega kritika.

—t— **Skupni poučni izlet v Postojnsko jama** se vrši v soboto 24. t. m. Odhod iz Trsta s kolodvora južne železnice ob 8.45 zjutraj, povratek v Trst ob 7.06 zvečer istega dne. Vožnja tja in nazaj stane K 3.50 za osebo, vstop v jama po 50 vinarjev.

—t— **Poučni kmetijski izlet v Koper!** Kmetijska družba za Trst in okolico priredi v nedeljo, dne 25. t. m., poučni kmetijski izlet v Koper ter vabi okoličanske kmetovalce in prijatelje kmetijstva k obilni udeležbi. Tam si ogledamo državni vzorni vrt (V Škocijano) in mnogo drugega, kar bo posebno zanimalo naše vrtnarje in je zvezano s prav malenkostnimi stroški in majhno zamudo časa. Skupni odhod s parnikom ob 3. popoldne.

Fr. Erjavčevi spisi.

Na p. n. tovariše, ki imajo sami Fr. Erjavčeve spise (Zbrane, Domače in tuje živali, kakor tudi šolske knjige) ali mi jih morejo odkod preskrbeti, se obračam s prošnjo, če bi mi posodil eden ali drugi ta dela za kratek čas. Pripravljen sem vedno na morebitno protiuslugo.

Letuš, p.: Rečica ob Paki.

Pav. Flere, nadučitelj.

Snažno se oblači vsa rodovina, ki si naroči zbirko vzorcev iz češke tkalnice

Marije Jirsové

učiteljve soproge, v Novém Hradku p. Met. (dobaviteljica dež. osrednje zveze učiteljskih društev v Češkem kraljestvu).

Dobiva se 2—8 m dolgih odrezkov cefira kanafasa, flanele, platna, modrotiska itd. Zavoj 45 m za 18 K, najlepša kvaliteta 40 m za 20 K franko, franko, tudi polovica zavoja za 9, oziroma 10 K.

Blago je stalnobarvno in močne kakovosti. Naročite in ostanite stalni odjemalci. Vzorci blaga zastonj in franko.

Slovensko Abecedo za ženska ročna dela

(II. pomnožena izdaja) po 20 vin. komad priporoča

Milena Kiferle

učiteljica ženskih ročnih del v Ljubljani, Krojaška ulica 8./II.

Knjigoveznica

Anton Janežič

Ljubljana

Florijanska ulica 14

se priporoča slav. šolskim vodstvom in gg. učiteljem za izvrševanje vseh v knjigoveško stroko spadajočih del.

Pri večjih naročilih 10% popusta.

Največja slovenska hranilnica!

Mestna hranilnica ljubljanska

Ljubljana Prešernova ulica št. 3 Ljubljana

je imela koncem leta 1912 660 milijonov kron denarnega prometa, 42 milijonov kron vlog in 1 milijon 330 tisoč kron rezervnega zaklada. Sprejema vloge vsak delavnik in jih obrestuje po

4 ¹/₂ 0/0

brez odbitka. Hranilnica je pupilarno varna in stoji pod kontrolo c. kr. deželne vlade. — Hranilnica posoja na zemljišča in poslopja proti 5 ¹/₄ % obrestim in najmanj ³/₄ % amortizacije. Za varčevanje ima vpeljane lične domače hranilnike.

Posoja tudi na menice in vrednostne papirje.

Prvo splošno uradniško društvo

na Dunaju, I., Wipplingerstrasse št. 25.

je ena največjih in najstarejših zavarovalnic za življenje v monarhiji in izvršuje zavarovanja za življenje in rente v vseh kombinacijah.

Za izboljšanje gospodarstvenega stanja, za preskrbljenost prihodnosti navezano je posebno učiteljstvo na samopomoč potom zavarovanja življenja; ugodnosti, ki jih nudi v tem obziru Uradniško društvo, pa tudi humanitetnemu delovanju namenjene uprave Uradniškega društva kažejo učitelju, da mu je najboljša, če se oklene Uradniškega društva. Iz pravega spoznanja teh ugodnosti pridružila so se

največja učiteljska društva

Avstro-ogrske Uradniškemu društvu.

Silno ugodni zavarovalni pogoji. Nizke premije. Izplačevanje nemudoma in brez odbitka.

Glavni zastop uradniškega društva za Štajersko, Koroško in Kranjsko v Gradcu, Radetzkystrasse 10.

Učiteljica na šestrazrednici na Dolenjskem

želi menjati službeno mesto

s koleginjo na dvo-, tri- ali štirirazrednici na Gorenjskem ali Notranjskem! Ponudbe na »Upravništvo Učiteljskega Tovariša« pod štev. 75.

Jernej Bahovec

naslednik: IVAN GAJŠEK

- trgovina s papirjem -

Sv. Petra cesta št. 2.

priporoča slavnemu učiteljstvu in drugemu občinstvu svojo bogato zalogo

šolskih potrebščin, papirja, zvezkov, šolskih knjig, pisalnega in risalnega orodja, umetnin, trgovskih knjig, razglednic itd.

Anton Krušič, krojaški mojster in trgovec v Gorici

Tržaška ulica štev. 16 v lastni hiši

in Tekališče Fran Jožefa št. 39.

Moja delavnica se nahaja v bližini slov. kmetijske šole.

Opozarja se gg. odjemalce, da je došla ravnokar velika množina raznovrstnega blaga najrazličnejših kakovosti iz avstrijskih in angleških tovarov

za vsak stan.

Posebno se priporočam cenjenim gg. učiteljem v mestu in na deželi.

